

AIZAK, HI, MUTIL MAINONTZI!

5

gurasoak
Heziz

EGILEAK:

Proiektuaren arduraduna:	Juxto Egaña (HABEko Hizkuntzaren Didaktika arduraduna)
Pedagogi diseinua:	Begoña Martinez (HABEko teknikaria) Sabin Zabala (HABEko teknikaria)
Errealizazio didaktikoa:	Xabier Elortza (HABEko teknikaria) Alex Mungia (HABEko teknikaria)
Ikastunitatearen egilea:	Joseba Arbelaitz (Hernaniko udal-euskaltegia)
Errealizazioa:	Juan Miguel Gutierrez (HABEko teknikaria)
Irudia eta diseinu grafikoa:	Aitor Amutxastegi (HABEko teknikaria) Sabin Arzelus (HABEko teknikaria)
Idazkariak:	Mertxe Salegi (HABEko idazkaria) Beatriz Iturrioz (HABEko idazkaria)

© HABE 2001. ISBN 84-95827-13-1 (Liburuxka honena)

© HABE 2001. ISBN 84-95827-02-6 (Sail osoarena)

Legezko gordailua: SS-342/02

Inprimaketa: **gertu**. oñati. tfnoa: 943 78 33 09. gertu@telefonica.net

HABE erakundeak eskerrak ematen dizkio Hernaniko udal-euskaltegiari materialgintza-proiektu honetan parte hartzerakoan agertu duen borondateagatik.

Halaber, esker ona luzatu nahi die euskalduntze-alfabetatzegintzan diharduten euskaltegi guztiei, beren esperientzia eta ekarpena baliagarri izan direlako.

Diseinua, maketazioa eta marrazkiak: **eragin** | www.eragin.com

Gure esker ona ondoren aipatzen direnei, hainbat material eta ideia hartzeko baimena eman digutelako:

Nik erremerre hitz egiten dut, eta zer? Anjel Lertxundi, Jokin Mitxelena. Elkarlanean. 2000.

Potoloa naiz, eta zer? Seve Calleja, Jokin Mitxelena. Elkarlanean. 2000.

Niri ez zait futbola gustatzen, eta zer? Andoni Egaña, Mikel Valverde. Elkarlanean. 2000.

Baloika. Aingeru Epaltza, Asisko Urmeneta. Pamiela. 2000.

Haur-jolasak. Lauretan Babel/Umeetako jolasak. Euskadi Irratia. 2001-09-20

Umeetako jolasak. Maribel Aizarna. Bertatik Bertara. Euskal Telebista. 2001-010-26.

Benito Lertxundiren jolasak. Bertatik Bertara. Euskal Telebista. 2000-11-28.

Negar. Goizean behin. Euskadi Irratia. 1997-11-28.

Eta zer? Goizean Behin. Euskadi Irratia. 2000-11-28.

Baloika. Babelgo liburutegia. Euskadi Irratia. 2000-06-21.

Gaztetxoak eta kirola. Goizean Behin. Euskadi Irratia. 2001-06-18.

Mendizaletasuna. Bertatik Bertara. Euskal Telebista. 2001-09-25.

AIZAK, HI, MUTIL MAINONTZI!

5

gurasoak
Heziz

AURKIBIDEA

1. SARRERA

1. Irakaslearentzako oharrak	6
2. Lan-egitasmoa	7

2. ATAZAK

A. ataza: Jolasean	8
B. ataza: Negar batean	16
C. ataza: Guraso aztoratuak	26

3. MATERIAL OSAGARRIAK

A. Gurasoen zaletasunak nolako, seme-alabenak halako	35
--	----

4. AUTOEBALUAZIO-ORRIA	40
------------------------	----

1. LAN-EGITASMOA

Eskuetan duzun ikastunitatean jolasa, bazterkeria, kirola eta heziketa izango ditugu hizpide: gure seme-alaben jolasik maiteenak, gure txikitako jolasak, txikitan inor baztertze arrazoiak, negarra, txikitako lehia eta gurasoen jokaera, zenbateraino bultzatzen ditugun seme-alabak gehiegizko lehia txikitatik...

Ikastunitateko **lehenengo atazan** (Jolasean) hiru konturen berri eman beharko duzu: lehendabizi, hainbat ume-jolas sailkatu; bigarren, neska-mutikoen jolasik maiteenak direla eta, hiru ondorio atera, eta, hirugarren, zeure txikitako jolasak adierazi. Lehendabiziko zeregin horretarako, aldizkari bateko sailkapena izango duzu lagungarri. Bigarreneko, berriz, ludoteka bateko arduradunari egindako elkarrizketa baliatu ahal izango duzu. Eta, azkenik, hirugarreneko, bi pertsonaia ospetsuk txikitako jolasak nola kontatu dituzten entzundakoan, zeuk ere gauza bera egin beharko duzu.

Bigarren atazan (Negar batean) zera proposatu nahi dizugu: lehenengo, negarra dela eta, zeure eta zeure seme-alaben ohituren eta jokabideen berri ematea; ondoren, idazki txiki bat berreraikitzea ikaskideekin elkarlanean eta, azkenik, bazterkeria dela eta, txikitan bizi izandako esperientzien berri ematea. Lehendabiziko zereginerako, hiru ospetsuren berri izan ondoren, zeuk ere horixe egin beharko duzu. Bide batez, negarraren gaineko hainbat esamolde eta atsotitz ikasteko aukera ere izango duzu. Bigarren zereginean, berriz, oso bideo adierazkorra izango duzue ikusgai, testu txiki bat berreraikitze-ko ikaskideekin batera. Azkenik, hirugarren zereginean, literatur sail berri baten albistea izango duzu. Bazterkeria da bertako gai nagusia; alegia, txikitan inor baztertze arrazoiak zein izaten diren. Arrazoiak zerrendatu, eta zeuk txikitan bizi izandako esperientzien berri eman beharko duzu taldearen aurrean.

Hirugarren atazan (Guraso aztoratuak) kirol heziketaz, neurrigabeko lehiaz eta gurasoen jokabideaz mintzatuko gara. Lehendabizi, gai hau jorratzen duen liburu baten berri izango duzu, idazleari egindako elkarrizketa entzunda. Honekin batera, hainbat adituren iritzia irakurtzeko eta entzuteko aukera ere izango duzu. Horien esanak gogoan, zeuk ere gai honetaz duzun iritzia plazaratu ahal izango duzu.

2. IKASTUNITATEAREN IBILBIDEA

1. SARRERA • Ikastunitatearen helburuen eta lan-egitasmoaren aurkezpena. (6. or.)

A ATAZA: JOLASEAN

- Testu bat irakurri eta jolasak sailkatu.
- Ludoteka bateko arduradunari irratian egindako elkarrizketa entzun, eta informazio nagusia jaso.
- Haurren jolas maiteenak zein diren aztertu, eta ondorioak atera.
- Pertsonaia ospetsu biren txikitako jolasak asmatu.
- Nork bere txikitako jolasen berri eman.
- Jokatu/jolastu aditzen erabilera aztertu.

MINTZ/IRAK/ENTZ

(8. or.)

B ATAZA: NEGAR BATEAN

- Negarra dela eta, pertsonaia ospetsu batzuen jokaera ondorioztatu.
- Elkarrizketa entzun, eta egindako aurreikuspena egiaztatu.
- Negarraren gaineko esamoldeak transkripzioan bilatu.
- Negarra dela eta, nork bere eta beren seme-alaben ohituren berri eman.
- Negarraren gaineko atsoitzak aztertu.
- Bideo-pasartea ikusi, eta izenburua jarri.
- Entzundako testua berreraiki, ikaskideekin elkarlanean.
- Testua irakurri, eta inor baztertzeko arrazoia zein den antzeman.
- Nork bere txikitako bizipenen berri eman.

MINTZ/IRAK/ENTZ/IDAZ

(16. or.)

C ATAZA: GURASO AZTORATUAK

- Literatur pasarte bat entzun, eta bertan ageri den giroa deskribatu.
- Elkarrizketa entzun, eta egindako aurreikuspena egiaztatu.
- Irratiko elkarrizketa entzun, eta informazio nagusia jaso.
- Gurasoen jokabidea dela eta, nork bere bizipenen berri eman.
- Artikulua irakurri, eta elkarri kontatu.
- Irratiko elkarrizketa entzun, eta hartutako informazioa alderatu eta osatu.
- Testu-antolatzaileak aztertu.
- Txikitako kirolaz eta heziketaz eztabaidatu.
- Ikaskideek erabilitako testu-antolatzaileak aztertu.

MINTZ/IRAK/ENTZ/IDAZ

(26. or.)

MATERIAL OSAGARRIAK

GURASOEN ZALETASUNAK NOLAKO, SEME-ALABENAK HALAKO

- Erreportaia bat ikusi, eta galdetegiari jarraiki, hainbat informazio jaso.
- Seme-alabei gure zaletasunak transmititzeaz eztabaidatu.
- Artikulu bat irakurri, arrazoiak jaso eta norberarentzat garrantzitsuenak direnak aukeratu.

MINTZ/IRAK/
ENTZ/IDAZ

35. or.)

AUTOEBALUAZIO-ORRIA
(40. or.)

JOLASEAN

Jolasteko gogoia omen da gizakion ezaugarrietako bat. Haurren kasuan nabarmen-nabarmena izaten da gogo hori. Zenbait psikologoren iritziz, haurrak sekula jolastuko ez balu, ez luke ezer ikasiko. Eta jolasteko gogorik ez duen haurren bat ikusten badugu, zerbait baduela pentsatu ohi dugu. Horrela, bada, jolasa izango dugu hizpide ataza honetan..

1

- Jarraian, bideo-pasarte bat ikusteko aukera izango duzu. Erne! Bat al zatoz bertako baieztapen hauekin?:

1.Txikitan asko jolastutako gizakiak hobeto bizi izaten dira.

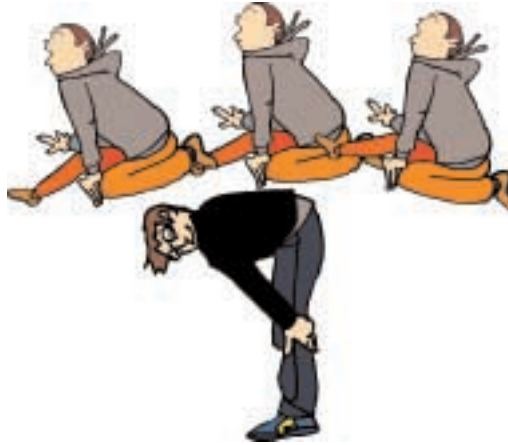
2.Bizimodu mugatua eta geldoa ezin okerragoa izan daiteke haurrentzat.

- Gero, hainbat jolasen irudi-zaparrada ikusiko duzu bideoan. Adi egon, eta saia zaitez ahalik eta jolasik gehien gogoratzen.

- Hirunaka bilduta, osa ezazue jolasen zerrenda. Euskaraz nola esaten zaien ez badakizu, adierazi erdaraz jolasaren izena:

1.	6.	11.
2.	7.	12.
3.	8.	13.
4.	9.	14.
5.	10.	15.

- Erantsi zerrendari zuek ezagutzen dituzuen beste zenbait jolas.?
- Jarraian duzue, jolasak direla eta, erabili izan den sailkapenetako bat. Begiratu bat eman, eta, hirunka bilduta, sailkatu zerrendan dituzuen jolasak.

Gaitasun espaziala handitzeko

Soka-saltoa: herrialde gehien-gehienetan ibiltzen dira soka-saltoan, erritmoa eta koordinazioa lantzen ditu, eta oso ariketa fisiko ona da.

Itsumandoka: inork ez daki non duen jatorria, baina jakina da XVII. mendean asko ibiltzen zirela. Konfiantza, zentzumenak eta gaitasun espaziala lantzen ditu.

Pilota: mayarrak eta aztecarrak izan ziren lehenak pilotan ibiltzen. Jolas hau eguzkiaren zeharkaldiaren ikur da. Latexezko baloi bat jaurtitzen da belanez, eskuez...

Hobeto sozializatzeko (harremanetan hasteko)

Etsetxoak, medikuak... : dramatizazio-jokoak dira hauek, helduen bizimodua antzezten dutenak.

Panpinak: Golem-en mitoarekin du zerikusia. Lokatzezko irudia, gizakiaren ikur dena, giza gaitasunak hartzen dituen. "Iruditxoarekin heldua balitz bezala jolasean, haurra aita edo ama izateko prestatzen da", dio Jose Maria Batllori pedagogoak.

Gezur txikiak: adituen esanetan, jolas honek gurasoen eta seme-alaben arteko eta anai-arreben arteko gatazkak (haserreak) arintzeko balio du. Konplizitate-giroa sortu, eta familia-harreman onak bultzatzen ditu.

Elkartasuna hobetzeko

Kartak: XVI. mendean sortu ziren European. Talde-joko guztiek bezalaxe, giza harremanetan lagundu eta beste parte-hartzaileekin bat egiten irakasten dute. Koordinazioa areagotzen dute. Bestalde, garaipena zoriaren arabera izaten denez, galtzen ikasteko onak dira.

Monopoly-a: 1934ko ekonomia-beheraldi handiaren ondoren sortua. Mahai-joko honek, hainbat eta hainbat lagun dirua zela eta beldurrak aidean zebiltzanean, familiak elkarrekin denbora dezente eman eta elkartzeko balio izan zuen.

Bideo-jokoak: 1972an lehen bideo-jokoa agertu zenez geroztik, asko dira makina hauek salatu dituztenak. Hala ere, egun zenbait psikologok diotenez, ez dira kaltegarriak izaten. Aitzitik, begiaren, eskuaren eta berehalako memoriaren arteko koordinazioa garatzen dute.

Arintasuna hobetzeko

Txingoa: oinaz egur puska bat edo harri bat arrastaka eraman behar da pintaturiko azalera batean zehar. Antzinako Grezian du jatorria. Motrizitatea eta kontzentrazioa garatzen ditu.

Kometa: XII. mendean aipatu zuen tramankulu hau Marco Polok, Txinara egindako bidaian aurkitu ondoren. Psikomotrizitatea bultzatzen du; izan ere, hegarazteko gorputzeko atalak mugitu behar baitira.

Txorromorroa: pedagogoen ustez, jolas xume honek mugimendu zehatzak landu eta gorputz eske-
ma hobetzen du. Beraz, koordinazio-arazoak dituztenentzat egokia da.

Kontzentrazioa handitzeko

Partxisa: jatorri indiarra du, eta tableroan ageri den gurutzea Indian hausnartzeko erabiltzen diren antzekoa da. Bizitzako borrokarekin du zerikusia. Zoria eta estrategia dira elementu nagusiak.

Xakea: V. mendean zegoeneko ezaguna zen Indian, handik Persiara eraman zuten, bertatik arabiarrek ekarri zuten mendebaldera. Kontzentrazioa, oroimena eta gaitasun espaziala lantzen ditu.

Antzarraren jokoa: jatorri greziarrekoa, lehia, zoria eta estrategia lantzen dira. Partxiseko gurutzearen ordezt espirala ageri da tableroan.

Gaitasun espaziala handitzeko	
Hobeto sozializatzeko	
Elkartasuna hobetzeko	
Arintasuna handitzeko	
Kontzentrazioa handitzeko	

2

- Oraingoan ludoteka bateko arduradunari egindako elkarrizketa entzungo duzue. Besteak beste, jarraian dituzuen arloez hitz egingo dute. Zuk oharrak hartu beharko dituzu.

Lehen eta orain. Ondorioak	Jolas kooperatiboak	Euskal haur-jolasak	Ludotekaren helburua

11

- Alderatu aldamenekoarekin eta, jarraian, osatu gainerako ikaskideekin. Saia zaitezte bi ondorio nagusi adosten.
- Segidan dituzu jostailu sexisten gainera iruzkin bat eta Espainiako haurren hamar jostailu maitatuenen sailkapen bat.

Mutikoak mutikoekin...

Haurrek gizartearen rolak jolasaren bidez ikasten dituztenez, ez da komeni jostailu sexistak larregi erabiltzea. Hala ere, mutikoen %2k bakarrik jolasten du panpinekin eta neskatoen %6 besterik ez da dibertitzen kotxeekin.

MUTIKOAK		NESKATOAK	
Bideo-jokoak	%61	Pelutxeak eta antzekoak	%54
Kirol-jokoak eta -jostailuak	%60	Misterio-jokoak	%41
Mahaiko futbola eta...	%52	Kirol-jokoak eta -jostailuak	%39
Tren elektrikoak...	%46	Galdera/erantzunak	%36
Zientzia-jokoak	%43	Bideo-jokoak	%33
Misterio-jokoak	%43	Mozorroak	%31
Ibilgailuak	%42	Zientzia-jokoak	%31
Maketak	%39	Musika-tresnak	%30
Eraikuntzak	%37	Panpinak	%30
Mahai-jokoak	%37	Mahai-jokoak	%29

- Hirunaka jarrita, aurreko elkarrizketako bi ondorio nagusiak gogoan, aztertu iruzkina eta taula, eta hitz egin horren gainean pixka batean. Hainbat ondorio atera behar dituzue. Ondoren, eledun batek zuen taldean ateratako ondorioen berri emango digu.

1. Iruzkina dela eta, zer duzue esateko?

2. Sailkapena ikusita, zer ondorio atera daiteke? Mutikoen eta neskatoen artean alderik ikusten al duzue? Bakarka aritze-ko jokoak ala taldean aritzekoak izaten dira gaurko neska-mutikoeek nahiago dituztenak?

3. Zuen seme-alaben kasuan ere hor ageri diren horiek al lirateke maitatuenak?

3

Oraingoan, zuek txikitan jolasean zertan aritzen zineten jakin nahi genuke. Zein izaten ziren zuen jolasik maiteenak? Norekin ibiltzen zineten jolasean? Non eta nola? Denaren berri jakin nahi genuke. Baita inoiz izandako pasadizo gogoangarriren batena ere.

- Laster bideoan M. Aizarna eta B. Lertxundi txikitan jolasean zertan, non, eta nola ibiltzen ziren ikusi ahal izango duzue. Baina, hori baino lehen, emaezu begiratu bat jarraian dituzuen M. Aizarnaren eta B. Lertxundiren txikitako jolasei.

Zubirik zubiri	
Patinen gaineko hockeya	
"Aceitero-vinagrero"	
Txiba	
Esku-pilota	
Tiragoma	
Soka-saltoa	

- Hirunaka bilduta, adierazi zein jolas ezagutzen duzuen eta nola jolasten den. Era berean, adieraz ezazue zuen iritziz zein jolas den batarena eta zein bestearena. Arrazoitu egindako aukera.
- Bideoa ikusi, eta egiaztatu egindako aukerak.
- Oraingoan, zuen berri jakin nahi genuke, lehen M. Aizarnarena eta B. Lertxundirena bezalaxe. Baina, hizketan hasi aurretik, jarraian ageri diren galderei erantzun ohar modura:

- **Non aritzen zineten jolasean?**
- **Nortzuk? Zenbat lagun?**
- **Nola banatzen zenituzten rolak?**
- **Zertan aritzen zineten jolasean?**
- **Nola jolasten zinetan horretara?**
- **Tresneria behar izatera, nola moldatzen zineten?**
- **Pasadizorik?**
- **Egun gogoangarririk?**

- Launaka bildu, eta elkarri kontatu.
- Aukera ezazue lauetan bereziarena edo xelebreena guztion aurrean aurkezteko.
- Binaka jarrita, euskara itzazue jolasekin zerikusia duten esaldi hauek:

1. Vamos a jugar a pala.

2. Hemos estado jugando a la gallinita ciega.

3. Jugando al escondite se nos ha perdido un niño.

4. La semana que viene jugaremos un partido de fútbol decisivo.

5. No me gusta jugar al ajedrez.

6. Antes los niños no solían jugar a la comba, preferían jugar a coger.

7. Todos los domingos se juegan el café al mus.

8. No es conveniente enseñarles a jugar a las cartas cuando son tan pequeños, ya aprenderán.

9. De pequeños siempre solíamos jugar en la calle, no como ahora que siempre están metidos en casa.

10. A pocos niños veras jugando a las muñecas; y pocas niñas hay que les gusten los coches.

- Irakur ezazu jarraian ageri den artikulua. Bertan aurreko esaldiak txukun euskaratu dituzun jakiteko hainbat arrasto eta aztarna ematen dira:

JOKATU!

JOKATU egiten dela, jokatu!, pilotan, kartetan, futbolean...; ez "jolastu". Ditzosozko "jolastu" horrek zer bertute graziazko ote du, zabaldu den bezala zabaltzeko. Malapartatua halakoa!

Nazka hartu diot hitz horri, horra; ezin dut eraman. Eskolako umeei entzuten nien lehen: "goazen futbolera jolastera"; telebistan-eta gero gazteei: "hemen boxeoan jolasteko..." (sic). Orain, ordea, futbolean zein pilotan zein golfean dabilzkigun euskaldun zahar petoenek ere "partidua txarto jolastu dogu; ez diat ondo jolastu..." eta halako disparateak hitzetik hortzera botako dizkigute, lasai demonio geratuz. Esango nuke, gainera, euskara "dotoreagoan" ari direlakoan daudela. Eta inork ez diegu barre egiten, inork ez die deus ere esaten! Nik txikitari behin, gaztelaniaz hasi nintzenean, "Busca un sinónimo de "bajar" y construye una frase" aginduta, "Ménguate del árbol" idatzi nuen. A ze barre algarak eragin nituen! Eta niri gaur egun oraindik, "Iban en sendos caballos" irakurtzen dudanero, zaldi bikainetan zihoazela etortzen zait, eta burla ironikoa egiten didate denek aurpegira. "Orain joaten gera futbolaz jolastea" entzun nion atzo gizon larri bati. Gisa horretako euskara gaiztoaren aurrean, guk ere barrez lehertzen hasi beharko genuke, ea behin lotsatzen diren.

Jokoa ez da jolasa. Umeak herriko plazan (soka-saltoan, txorro-morroka, bale-baleka..., inongo lehiarik gabe) jolasean aritzen dira; Eugik eta Beloki jokatu egin zuten pilota-partida. Jokatu, koantto! Jokoa atsegin hartzeko ariketa arautua da, norgehiagoka; jolasa, denbora pasa. Galde, bestela, hortaz, Errealekoei Bilbon jokatu ala jolastu, zer egin zuten... Jokatu egiten dela, jokatu!, futbolean; ez "jolastu". Utik!

- Artikulua irakurrita ikasiko zenuen zer alde dagoen jolastu/jokatu, jokoa/jolasa, eta abarren artean, baina ez da hori ikasbide bakarra. Beraz, binaka jarrita, batetik, esazue bi hitz horien arteko aldea zein den eta, bestetik, nola esaten den euskaraz "a pala", "a la comba", "a la gallinita ciega", "a cartas..." Zein dira izen horiek hartu ohi dituzten deklinabide-markak?

- **Jolastu:**
- **Jokatu:**
- **Deklinabide-markak:**

- Birpasa itzazue lehen egin dituzuen itzulpenak, eta egin beharreko zuzenketak egin.

NEGAR BATEAN

Negarra ez dugu denok berdin-berdin egiten. Batzuk negar errazekoak izaten dira, beste batzuei, berriz, ikaragarri kostatzen zaie. Batzuk intzirika aritzen dira; besteak, ordea, negar isilka. Arrazoiak ere hamaika izaten dira, zenbait filmerik txoroenarekin ere hortxe arituko dira negar-malkotan... Baina bazterkeria, baztertua izatea, bada pisuzko arrazoa. Ataza honetan biak izango ditugu hizpide: negarra eta bazterkeria.

1

- "Gogoan izatekoa" filmetik ateratako pasarte labur bat ikusiko duzu orain, adi-adi egon! Zer dela eta ari da negarrez Meg Ryan? Ea antzematen diozun.
- Jarraian ageri den taulan inori negarra eragiteko moduko hainbat egoera daude. Binaka jarrita, begiratu bat eman, eta esazue horietako zeinek eragingo liekeen negarra helduei eta zeinek hurrei.

Jokorako/jolaserako aukeratua ez izana

Aberriaren ereserkia joko olinpikoetan entzutea

Neska-lagunarekin/mutil-lagunarekin harremana hautsi izana

Urruti bizi den senidearen eskutitza Gabonetan jasotzea eta irakurtzea

Gurasoek errieta egiten digute gure errua izan gabe

Zinean film erromantiko batean azkenean dena ongi irten eta amaiera zoriontsua ikustea

- Hirunaka jarrita, emairozue begiratu bat jarraian duzuen negarraren inguruko lexikoari. Aurreko egoera horiek zerrendako zein negar-mota eragiten dute? Sailka ezazue lexikoa egoeron arabera.

1. Inguruan zebilkion, negar samina zeriola.
2. Pozaren pozak negar gozoak aterako dizkizu.
3. Negar samur isila.
4. Negar ugariak isurarazi dituztenak.
5. Negar-malko mardulak.
6. Negar-anpuluak jausten zitzaizkion bere begietatik.
7. Han izango da negar-marraska eta hortz-karraska.
8. Negar-zotinka hasi zen.
9. Badu zergatik negarrez egon.
10. Negarrari ezin eutsirik.
11. Negarretan urtzen.
12. Negar eta negar hasi zen.
13. Negar-aspertu nahi eta malkorik ezin lehertu.
14. Negargarria.
15. Pozak negar eragiten zidan.
16. Bere gelan sartu eta negarrari eman zitzaion/zion.
17. Agurea negar batean zegoen.
18. Gure haurra zein negar-ontzia den.
19. Kandela-negarrak.
20. Negargale: negargura.
21. Egoera negargarrian.
22. Aizak, hi, mutil mainontzi; hurrengorako goraintzi; ez al hekien hor pipa hartzea ez zela lizentzi?

- Laster, irratian negarra dela eta, Aitor Furundarena, Maider Egues eta Aitor Elkorori egindako elkarrizketa entzuteko aukera izango duzu. Bertan hiru lagun hauek negar noiz egin zuten azkeneko aldiz, negar errazekoak ote diren... eta hainbat konturen berri jakin ahal izango duzu. Baina, hori baino lehen, hiru horien ohiturak dituzu jarraian. Esango al zenuke zein zeinena den? Zertan oinarritu zara lotura horiek ezartzeko?

- Kazetaria, telebistako aurkezlea (jaiak 98)

- Arrasatearra, 30 bat urte inguru

- Bizia, sinpatikoa

- Ez, ez naiz negar errazekoa.

- Kosta egiten zait, normalki aguantatu egiten dut. Dena den, okasioak permititzen badit, egin egiten dut. Ona da, gainera, negar egitea.

- Azken bolada honetan negar egiteko arrazoi gutxi izan dut.

- Joan den larunbatean egin nuen negar azkeneko aldiz. Barrez lehertzen hasi ginen eta negarrez ere bai.

- Akordeoilaria, gaztea
- Herriz herri ibili ohi da akordeoia jotzen bere taldearekin batera

- Aspaldi-aspaldi izan zen, azkeneko aldiz orain dela 19 urte egin nuen, ondo akordatzen naiz. Negarretan hasi eta ezin bukatu.

- Egun hartan ikaragarri egin nuen negar amorrazioz eta inpotentziaz.

- Normalean pelikula batekin ez dut negarrik egiten.

- Nik uste dut gaztetan errazago egiten dela negarra, edadearekin ikasi egiten da hainbat egoera onartzen.

- Ona da, lasaitu egiten zara negar eginda.

- Elgetakoa,
40 urte inguru
- Pilotaria
- Eskuz banakako
finala jokatu da
- Negar errazekoa naiz ni, sentimentala eta
erromantikoa naizelako.
- Ez naiz ezkututzen ibiltzen, ez dit lotsarik ematen
negarra egiteak.
- Ez dut zehazki gogoratzen noiz egin nuen negar
azken aldiz, baina orain dela gutxi. Musikarekin edo
pelikula bat ikusten egingo nuen azken aldiz.
- Negar isilekoa naiz, malko lodikoa. Begiak gorri-
gorri jartzen dira.

- Entzun adi-adi, eta ikus ezazu lotura horiek ondo egin dituzun ala ez.
- Binaka jarrita, irakasleak emango dizkizuen transkripzioak aztertu behar dituzue orain. Negarraren inguruko lexikoa gogoan, azpimarratu, eta jaso itzazue esaera eta esapide berriak lehendik daukazen zerrenda horretan.
- Zuen berri jakin nahi dugu orain. Hirunaka bilduta, adieraz ezazue, negarra dela eta, zein ohitura dituzuen. Hona hemen aintzat hartzeko zenbait galdera:

- 1. Negar errazekoa al zara ala kosta egiten zaizu negar egitea?**
- 2. Ateratzen zaizunean, eutsi egiten al diozu negarrari?**
- 3. Gizonezkoa bazina, negargura ezkututzen ahaleginduko al zinateke?**
- 4. Inguruak hala eskatuta, negar egitea gaizki ikusita baldin badago, ba al dakizu eusten?**
- 5. Noiz egin zenuen negar azkeneko aldiz? Zergatik?**
- 6. Nolako negarra duzu? Isila, intzirikakoa? Negar lodikoa al zara?**
- 7. Begiak hazi eta gorritu egiten al zaizkizu?**
- 8. Pelikulekin, musikarekin eta horrelakoekin ere negar egiten al duzu?**

- Jarraian irrati-pasarte bat entzungo duzu. Bertan neska-mutikoei galdetu diete noiz egin zuten negar azkeneko aldiz eta zergatik. Bi konturi erreparatzea nahi dugu: batetik, saia zaitez negar egiteko ematen dituzten arrazoiak gogoan hartzen, eta, bestetik, "mutilek ez dute negar egiten" delakoa zabaldu antzean dagoela eta, zer uste duten gaurko neska-mutikoek.

Negar egiteko arrazoiak	
"Mutilek ez dute negar egiten" Zein da gaurko neska-mutikoen ustea?	

- Alderatu oharrak denon artean.

- Orain zuen seme-alaben berri jakin nahi dugu. Hirunaka bilduta, hitz egin pixka batean galdera hauen gainean:
 - Noiz egin zuten negar azkeneko aldiz zuen seme-alabek?
 - Zein izaten dira negar egiteko arrazoiak?
 - Neskatoek mutikoek baino errazago egiten al dute negar?

- Emaiezu orain begiratu bat ondoko taulako atsotitzei. Zure ustez, horietako zein geratu da zaharkituta? Horietako baten bat baztertu beharko al genuke? Zein duzu gustuko?

1.	Begiak parrez-parrez, bihotza negarrez.	12.	Denak negarrez jaio, barrez inor ez.
2.	Negar da barre, txiki burduntzi, kamara (gela) zarrien danak iruntzi. (umeak luzaro eta ia gogorik gabe ari denean esaten da)	13.	Negarrez mundura sortu, hilobira negarrez sartu.
3.	Negar da barre, kaka berde.	14.	Negarrari ez fida, tipulak ere ekartzen du.
4.	Negar eginda, emakumeak deabrua engainatu.	15.	Batean negarra, bestean barre; orain bakean, gero haserre.
5.	Negar egitea libre da.	16.	Negarrak itotzen ditu bihotzeko arrak.
6.	Negar egin barik ez dago bizitzerik.	17.	Negarrez jaio, negarrez hil.
7.	Negar faltsoz, gora igotzen asko.	18.	Negarrez minak arindu.
8.	Negar eta barre, aza eta porru.	19.	Gero negar egitea alferrik izango da.
9.	Aldian behingo negarra, ogia bezain beharra.	20.	Negarrez, umea bizi beharrez, zaharra hil beharrez.
10.	Negarra eta barrea senideak ei dira.	21.	Jendea bada negarrez ez hasi barrez.
11.	Negar arina, emaztea bada hila.		

3

- Ikusi/entzun ezazu bideo-pasarte hau adi-adi! Izenburu egokia pentsatu beharko duzu bideo-pasarterako.

IZENBURUA:

- Hirunaka bilduta, alderatu pixka batean izenburuak.
- Orain, bideo-pasarteko testua entzungo duzu bi aldiz. Lehendabizikoan, testua adi-adi entzun, eta saia zaitetz gogoan hartzen testuaren mamia.

- Bigarrenean, ordea, zuk oharrak hartu behar dituzu.

OHARRAK:

- Ondoren, testua berridazten saiatu beharko duzu.

TESTUA BERRIDATZI

4

- Jarraian duzu "Eta zer?" saileko liburu batetik hartutako pasartea. Bertan, ikusiko duzunez, mutiko bat dezente ari da sufritzen, diferentea delako. Baina zer da desberdin egiten duen hori? Pasartea gainetik irakurrita, berehala antzemango diozu.

Ba, ez, jende guztiak ez du hala hitz egiten. Baina garai hartan niri baietz iruditzen zitzaidan. Harik eta eskolan hasi nintzen arte.

Lehendabiziko eguna oso gogorra izan zen niretzat, lagunak burlaka hasi baitzitzaizkidan:

- Ume hau erremerea da.
- Mutil hau kirrimarroa da.
- Hi, erremerre, esak "akerrak adarrak okerrak ditu".
- Ni ez nauk eggemeggea. Ni ez nauk kiggimaggioa. Eta nik bazakiat akeggak adaggak okeggak ditu esaten -haserretu nintzen.

- Baina, Beto, zer gertatu zaizu? -esan zidan amak etxera sartu nintzenean.
- Ezeggez! Eskolan lagunak buggla egin didate eta mutuggekoak ematen ibili naiz.
- Muturrekoak ematen, eta... muturrekoak hartzen ere bai, ezta? Galdetu zidan amak, eta sudurretatik jario neukan odola lehortzen hasi zitzaidan.
- Mutuggekoak ere haggtu ditut, bai, baina ez dut negaggik egin!

- Hirunaka bilduta, pentsatu apur batean zein diren txikitan ezberdin egiten gaituzten arrazoiak eta zein umetan sufriarazten dizkigutenak.

1.

6.

2.

7.

3.

8.

4.

9.

5.

10.

- Eta zuek eta zuen seme-alabek zer? Izan al duzue horrelako bizipenik? Edo gogoan al duzue txikitako lagun edo ikaskideren bat, ezberdina zelako, dezente sufritutakoa? Gogoan al duzue gertaera edo pasadizo krudelik? Presta ezazu pixka batean zure jarduna, gero taldearen aurrean egingo duzuna. Horretarako, jarraian dituzun galderei erantzun ohar modura.

1. Zer zen desberdin egiten zuena?
2. Lagunek nola hartzen zuten?
3. Aurre egiten al zion arazoari? Nola?
4. Ahaztuko ez zuen egun, gertaera edo pasadizorik, bai?
5. Gainditu al zuen? Nola?
6. Zer egin daiteke horrelakoen aurrean? Gurasoek? Hezitzaileek?

- Beraz, prest duzu jarduna. Baina, besteena entzun bitartean, erne egon, eta lehendik zerrendatutako arrazoiak azalduko balituzte, azpimarratu eta jarri ondoan sufritu duenaren izena. Arrazoa berria bada, jaso ezazu taulan.
- Esan bezala, irakurri berri duzuen testua "Eta zer?" literatur sail berriarena da. Orain irratian sail horretarako liburu bana idatzi duten hiru idazleri (A. Lertxundi, S. Calleja eta A. Egaña) egindako elkarrizketa entzungo duzu. Entzuten duzun bitartean, hainbat ohar hartu beharko dituzu: liburuetako protagonistak sufriarazten dituzten arrazoiak, idazleek horrelakorik jasan behar izan zuten txikitik eta idazleen asmoa.

	Arrazoiak	Idazleen bizipenak	Idazleen asmoa
Lertxundi			
Calleja			
Egaña			

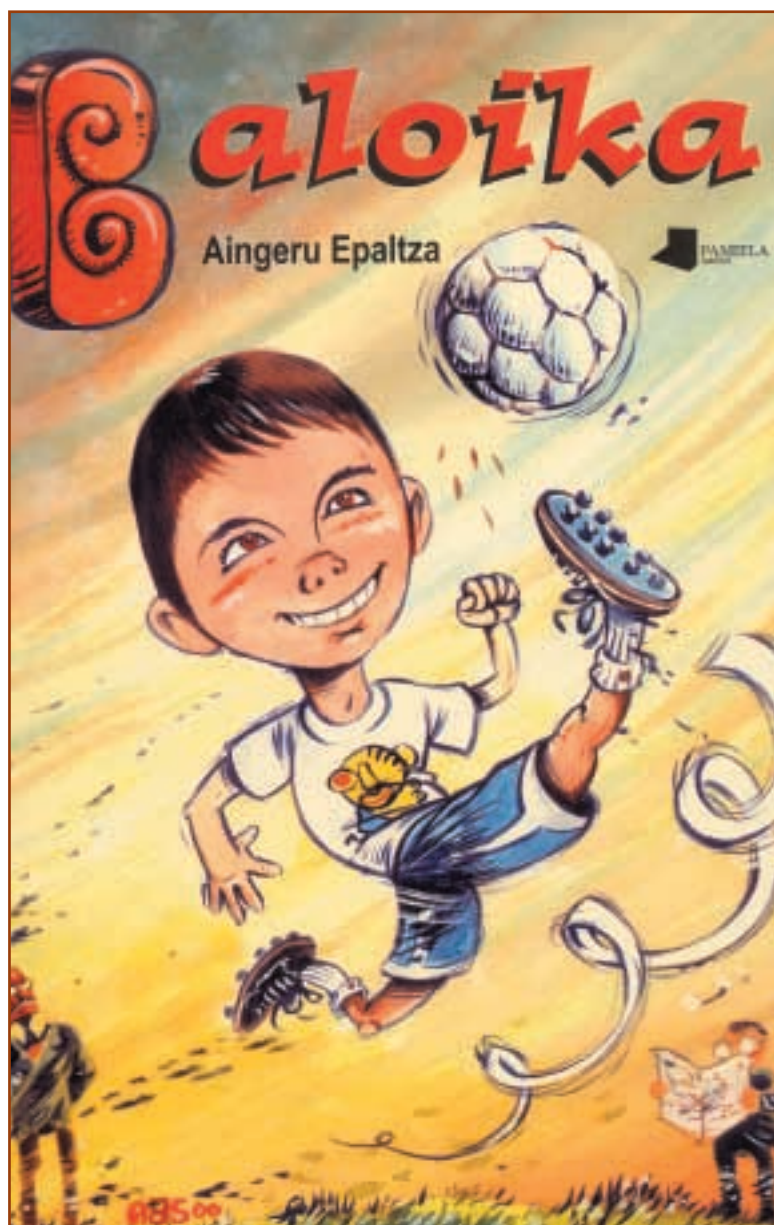
- Alderatu eta osatu hartu dituzuen oharrak, hirunaka bilduta.

GURASO AZTORATUAK

Lehia gizakion artean oso aspaldikoa da, adituen esanetan. Lehia gure gizartearen ezaugarrietako bat da, inondik ere. Hautzaroan eta nerabezaroan ere irabazi beharra gailendu egiten da edozein jolas edo kirolertan. Batzuetan, gainera, hainbat guraso izaten dira okerrenek, irabazi behar hori seme-alabei transmititzen aritzen direnak. Honako ataza honetan horixe izango dugu hizpide: lehia, gure seme-alabek batzuetan paitzen duten gehiegizko presioa.

1

- Segidan "Baloika" liburuko pasarte bat entzungo duzu. Erne egon, eta saia zaitez deskribatzen hitz pare batekin pasartean agerituen giroa.

- Irakur ezazu jarraian agerituen liburuko bereko honako pasarte hau:

Baloika

Ostiko garbia izan zen, eta nahitara emanda. Baloia gutxienez metro bat haratago zegoen gure-gandik. Hala ere, arbitro kaskopelatuak ez zuen faltarik seinalatu. Ezta gola anulatu ere. Guri erdiko sakea egiteko agindua eman zigun, deus gertatu ez balitz bezala. Lehenago, bankillora eraman behar izan ninduten, eta Koldok etsiturik, Eneko zelairatu zuen nire partez.

Orduan, aita atera zen zelai erdira.

Gure aita ez da futbolzalea. Ekarri, hark ekartzen baninduen ere, lehen urtean autoan gelditzen zen egunkariak irakurtzen, partiduen erdia ere ikusi gabe. Bigarrenean hasi zen pixka bat zaletzen, baina orduan ere gutxitan aritzen zen beste aita-amak bezala, gure alde txaloka eta eupaka. Are gutxiago arbitroari edo besteei oihuka. Eta gauzak guretako gaizki joan izanez gero, bazuen esaldi bat, niretako gorrotagarria: galtzen ere ikasi behar duzue.

Pentsa, beraz, zer ustekabea izan nuen, aita zelai erdian ikustean, zuzen arbitroarengana. Ni bankilloan nintzen, lkerren amaren eta Beñaten aitaren artean benda bat lotzen ari zitzaizkidan eta aski lan nuen negarra atxikitzen. Hala ere, ederki ohartu nintzen aita protestaka ari zitzaiola, Zerri-finak niri egindako falta eta haien gola zela-eta. El Bordingo beste aita batzuk zelairatu ziren orduan, eta kaskopelatuaren inguruan jarri, aitari garrasi egiten ziotela:

- Fuera! Fuera!

Uste dut une horretan idortu zitzaidala negarra, hain harriturik bainengoen gizon korbatadun eta hain dotore jantziak, oro keinu eta espantu, hain zakar ikusirik. Gureak ere abiatu ziren orduan:

- Kanpora! Kanpora!

Berehala, zelaia aita-amaz bete zen -haienak eta gureak-, denak elkarri zernahi erranka, eta beren lekuan geldituak zirenak ere txistuka eta zalapartaka ari ziren, batzuk alde eta besteak kontra. Haien beren terrenoan zeuden, orde, eta gu baino askoz gehiago ziren, arbitroak gorri-gorri eginda, partidua bertan behera utzi zuen. Niri egindako falta ontzat eman gabe eta haien gola anulatu gabe.

El Bordingo zaleek gogotik egin zioten txalo, baita haien jokalariek ere. Zerri-finak, niri ostikoa emanda gola sartu zuenak, inork baino zaratatsuago. Haieneko hainbat aita-amak eskua eta guzti tinkatu zioten kaskopelatuari.

- Ongi, arrunt ongi egon zara.

Horietako bat begiz joa nuen. Gizon luze meharra zen. Traje iluna zuen eta hark ere ilea atzera orraztua zeraman. Aitarekin mokoka ari izanetariko bat zen. Arbitroari zorionak erranda, Zerri-finarengana hurbildu eta hari eskua luzatu zion:

- Ederki seme, zu irabazle beti. Noiznahi eta nolanahi, irabazle.

- Jarraian "Baloika" liburuaren egilea den A. Epaltzari irratian egindako elkarrizketa entzungo duzu. Adi entzun, eta saia zaitetz hainbat ohar hartzen. Horretarako, emaiogu begiratu bat ondoko taulari, eta bertan jaso oharrok:.

Zer gertatzen da liburuan (futbolean)?	
Gaia	
Idazlearen esperientzia	
Zergatik gertatzen dira gurasoen erreakzio barregarri horiek?	
Zergatik jarri ditu liburuko areto-futboleko taldean neska-mutikoak elkarrekin talde berean?	

- Eta zuek bizi al izan duzue inoiz horrelako edo antzeko gertaerarik? Zein izan zen arrazoia? Zer gertatu zen? Zein izaten da seme-alaben erreakzioa horrelakoetan? Hirunaka bilduta, hitz egin ezazue horri buruz pixka batean.

2

- Segidan, bi artikulua dituzue. Ikaskideen erdiek bat irakurri eta bertako informazioa atera beharko duzue; beste erdiek ere gauza bera egin behar duzue bigarren artikulua erekin. Hori baino lehen, ordea, emaiogu begiratu bat egokitu zaizuen artikulua hiztegiari, eta zutabe bateko hitzak lotu bestekoarekin, binaka jarrita. Txukun egiten baduzue, erraz asko ikusiko duzue euskaraz non eta nola jartzen diren hitz batzuk.

A artikulua

Konortea	Jo
Txorkatila	Izan
Elkar	Jakin
Jokatzeo aukera	Hezi
Atzera	Bihurritu
Galtzen	Ezin eraman
Giro sanoan	Galdu
Saskiaren eustaga	Egin

B artikulua

Eliteko kirola eta heziketa-kirola	Ezarri
Haurraren osotasunezko garapena	Proiektatu
Ikaslearen autoestimua	Bereizi
Motrizitate gaitasun desberdinak	Praktikatu
Kirol desberdinak	Zaletu
Haurrak bere burua kirolera	Landu
Gizarteak rol desberdinak	Hobetu
Gurasoek beren espektatibak	Lortu

- Irakur ezazu egokitu zaizun artikulua, eta guk emandako lau punturen inguruko informazio nagusia atera. Jarraian ageri den taulan jaso.

Neska-mutikoak	
Gurasoak	
Entrenatzaileak	
Lehia eta kirola	

A ARTIKULUA

GAZTETXOEK ENTRENATZAILERIK ONENAK BEHAR

Jaionek izugarrizko kolpea hartu eta konortea galdu du. Partidua bukatzeaz zegoen, Jaionek eta beste taldeko jokalaria batek baloia harrapatu nahi izan zuten. Baina Jaionek txorkatila bihurritu eta saskiaren eustaga jo zuen. Partidua Jaioneren taldeak irabazi du, 60-50. Baina Jaionek ezin izan du bukaera ikusi. Orain erietxean dago. Ez da ezer gertatu, susto galanta, hori bai. Eta ondoan dauka, beti bezala, bere entrenatzailea, Karmen. Karmen Jaionerekin etorri da anbulantzian, berarekin batera sufrituz. Jaione --14 urte ditu-- alaba bezala da Karmenentzat, eta neskak arazoren bat duenean, kontatu egiten dio Karmeni. Istorio hau asmatua da, baina zenbat Jaione eta Karmen ote daude kirolaren alorrean? Asko eta asko, futboleko entrenatzailea den Tomás Bosque gazteak esan digun bezala: "entrenatzaileak aita, ama eta osaba-izeba bihurtzen dira". Eta gaztetxoak direnean, erresago kontatzen omen dituzte beren arazoak: "Baina jokalaria batek zerbait kontatu eta gero, nik horregatik bakarrik, ezin dut zelairatu. Hori ezin dut egin. Nik oso ondo ezagutzen ditut jokalaria, eta momentu bakoitzean partidua irabazteko jokalaririk egokienak aukeratu behar ditut". "Baina jokatzeko aukera denek izan behar dute. Bestela, ilusioa galdu egiten da" esan digu Lezaman pilota-entrenatzailea den Juan Mari Dañobeitiak.

Noiz hasi lehian?

Aukeratuak eta aukeratu gabeak. "Beraiek ez dizute ezer esaten, baina ni, ni ere jokalaria izan naiz eta, konturatu egiten naiz. Batzuetan aukeratuek eta aukeratu gabeek elkar ezin eraman izaten dute" esan digu Tomás Bosquek.

Noski, aukeratu behar hori ez da kirol guztietan gertatzen eta, gertatzen bada, ez hasiera-hasieratik. Marina Lobo Soinketa Hezkuntzako irakaslea da Gasteizko ikastola batean, eta gimnasia artistikoan entrenatzaile: "Kirol hau oso selektiboa da. Kirol hau egiteko kalitate onik ez badute, neskek berek egiten dute atzera. Baina beren artean ez dago lehiarik. Nola egongo da ba? Euskal Herrian oso jende gutxi dago gure kirolean, eta beren artean egin behar izaten dituzte lehiaketak".

GURASOEN KRITIKA TXARREK MIN HANDIA EMATEN DUTE

Marinak sei urterekin hartzen ditu neskakilak, eta helduenek hamasei urte dituzte. Zortzi-bederatzi urte bete arte erdi-jolasean aritzen dira, eta ia ez dira konturatzen zertan ari diren. Beraz, hemen ez dago lehiaren arrastorik. Tomás Bosque adin horretan lehia ez izatearekin ez dago hain ados: "Lehia txiki-txikitatik da beharrezko, baita sei urterekin ere. Denok dakigu zein gizartetan bizi garen, eta inori ez zaio galtzea gustatzen. Irabazten jakin egin behar da, baina galtzen ere bai. Irabazten jakitea bezain inportantea da galtzen jakitea. Eta mutikoek jakin behar dute galtzen denean ez dela mundua akabatzen. Baina lehia inportantea da".

Gurasoen betebeharra

Gurasoen laguntzarik gabe ezin da ezer lortu. Hori oso ondo daki Marina Lobok: "Irteera asko egiten ditugu, eta gurasoen laguntza behar dugu bidaiak antolatzeke eta. Gero hilabeteetan behin bilerak egiten ditugu eta dauden arazoak han azaltzen dira".

Zenbait kirolean gurasoek entrenatzaileak adina dakitela uste izaten dute eta istiluak sortzen dira guraso eta entrenatzaileen artean: "Gimnasia puntuaketa berezia dago, eta gurasoei azaldu egiten diegu beren haurrek puntuaketa nola lortu duten" esan digu Luis de Eguino gimnasia entrenatzaileak. Horregatik inportantea da guraso eta entrenatzaileak ondo konpontzea. Juan Mari Dañobeitiak esan digun bezala, "Aitekin problema itzelak izaten dira. Batzuek ez dute konprenitzen besteen haurrei ere atenditu egin behar zaiela. Kirola inportantea da, baina inportantea mutila heztea da, giro sanoan heztea, gizon egitea". Tomasi ere ezerk min ematen badio, gurasoen kritikak ematen dio: "Hori gogorra izaten da. Ni gustura ari naiz, hor ibiltzen gara aurrera eta atzera mutikoekin. Norbait zauritzen bada, berarekin erietxera joan, gero gurasoak lasaitu eta abar, eta batzuetan dirua galdu ere egiten dut, baina ez zait inporta; eta, gero, gurasoengandik erantzun txarrak..."

IRABAZTEN JAKIN EGIN BEHAR DA, BAINA GALTZEN ERE BAI

Entrenatzaileak kirolari-ohi

Entrenatzaile guztiak ados daude. Entrenatzaileak kirolean ibiliak izanak bere alde ona du: "Kirola egiteko asko sufritu behar da, eta kirolaria izan ez denak ez du hori konprenitzen" dio Juan Marik. Baina hori ez da nahikoa. Entrenatzaileek ikastaroak eta behar dituzte haurrei nola irakatsi ikasteko. Tomás Bosquek prestakuntza fisikoan ikusten du hutsunerik nabarmena: "Ni neure borondaterik onenarekin arituko naiz, baina entrenamenduak nola planifikatu ez badakit, kirolean ikasitakoa irakatsiko dut. Jakin egin behar dut, ordea, adin bakoitzean zein ariketa fisiko egin behar duen mutikoak. Horregatik da hain inportantea preparatzaile fisikoa, titulua duena, SHEEkoa edo. Horretarako egin dute bost urteko karrera bat. Noski, gu ez gara horretatik bizi. Eta horrelako entrenatzaileek ere ikastaroak egin behar dituzte, baina bost urtean ikasten dena ez da ikastaro batean ikasten. Horregatik esaten dut nik entrenatzaile onenak gaztetxoekin egon behar dutela, eta ez alderantziz". Izan ere, entrenatzaile on batek on asko egin dezake, baina baita txarrak kalte handia ere: "Ohitura txarrak hartzen badira, gero gaitza da hori zuzentzen" dio Juan Mari Dañobeitiak.

B ARTIKULUA

LUIS MARI ZULAIKA: "Ezinbestekoa da hurrekin eliteko kirola eta heziketa-kirola bereiztea".

Luis Mari Zulaika zarauztarra soinketa-irakaslea da Ordiziako institutuan, eta 1999an irakurri zuen tesia argitaratu berri du. Haurrentzat kirola hezigarri izan daitekeela ondorioztatu du tesian, baina horretarako egoki bideratu behar dela.

Zergatik aukeratu zenuen heziketa fisikoa eta autoestimua gaia tesirako?

Eskolako kirolean jarduten garenok nahikoa kezkatuta gaude. Teorian helburu nagusia haurraren osotasunezko garapena lortzea da, baina eguneroko errealitatean hortik urrundutako hainbat jokaera ikusten dira, bai hezitzaile eta monitoreen aldetik, eta baita entrenatzaile, guraso eta atzetik dauden gainerako interesen aldetik ere. Hori ikusita, tesiaren bizkarrezurra, ikaslearen autoestimua heziketa fisikoaren bidez hobetzea posible den ala ez ikertzea izan da.

Haurtzaroan kirola oso garrantzitsua dela esaten digute. Zuk kirolaren ikuspegi desegokiak aipatzen dituzu.

Kirola oso ona da haurrarentzat, baina hezitzailea izan dadin baldintza batzuk bete behar dira, eta beti ez da horrela izaten. Hiru elementuk egiten dute kirola ez hezigarri: gehiegizko lehiakortasunak, espezializazio goiztiarrak eta hautatze-irizpideak. Hau da, goi-mailako kirolean lehentasuna duena garaipena da, baina, haurraren heziketa egokia nahi badugu, formazio-adinean helburua ez da emaitza izan behar. Bestetik, motrizitate-gaitasun desberdinak lantzea komenigarria denez, haurrak kirol desberdinak praktikatu behar ditu, ez da egokia bakarra egitea.

Goi-mailako kirola erreferentzia al da haur- eta eskola-kirolean?

Bai, eta, hori ikusteko, nahikoa da asteburuetan eskoletako patioetara hurbiltzea eta publikoaren jarrera goi-mailako kirolekoen antzekoa dela ikustea; epailearekiko jarrera, aurkariari zer errespetu zaion... Argi izan behar dugu ezinbestekoa dela goi-mailako errendimendu-kirola eta kirol hezigarria bereiztea, helburu eta espektatiba desberdinak dituztelako. Hainbat federaziok harrobia eskola-kirolaren barnean sartzen dute, eta eskola-kirolaren helburua ez da figurak sortzea, haurrak bere burua kirolera zaletzea baizik.

Heziketa

"Hiru elementuk egiten dute kirola
ez hezigarri:
gehiiegizko
lehiakortasunak,
hautatze irizpideak eta espezializazio goiztiarrak"

Haurren itxura fisikoaz ere mintzo zara tesian.

Autoestimu fisikoak bi iturri nagusi ditu: kirolean duen trebezia-maila eta gorputzaz duen irudia eta sentipena. Lodierak, altuerak eta bestek sekulako eragina dute gure gizartean. Ikertzaile ugari frogatu dute benetan duzun errendimendu-mailak baino eragin handiagoa duela duzun usteak. Beraz, oso garrantzitsua da haurraren tratua, zer mezu helarazten zaion...

Sexuen artean ba al dago desberdintasunik gai horretan?

Ikerketa gehienek ez dute desberdintasunik ematen sexuen artean autokontzeptuari dagokionez. Salbuespen bakarra kirola eta ezaugarri fisikoekin lotura duten azpiesparruetan gertatzen da. Gizarteak rol desberdinak ezartzen dizkie neska eta mutilei: mutilei kirolari ona izatea, eta neskei gorputz ederra izatea. Horrek frustrazioak sortzen ditu.

Kirol-heziketa egokiak eragina al du gainerako alorretan?

Bai, norbanakoaren bizitzan autoestimua izugarrizko garrantzia du. Eskola-errendimenduan, adibidez, adimen kontzienteak baino korrelazio handiagoa du autokontzeptuak.

Zer ezaugarri izan behar dute kirol-hezitzaile eta entrenatzaileek?

Entrenamendua ondo pasatzeko helburutzat izan dezaten lortu behar da. Ikerketen arabera, jendearen %75ek oroitzapen txarra du eskoletako soinketa-klaseez. Horri buelta emateak izan behar du gure helburu, kontuan hartuta kirol-emaitzak ez direla gure lanaren balorazioa egiteko modua.

Gurasoek zer funtzio dute honetan guztian?

Oso funtzio garrantzitsua dute. Beraien espektatibak seme-alabarengan proiektatzen dituzte. eta zenbaitetan ez dira egokienak izaten.

- Binaka jarrita, emaiotzue elkarri irakurritako artikulua berri. Bitartean, jaso ezazu taulan lehendik duzun informazioa osatzeko balio duena.
- Jarraian, bi soinketa-irakasleri irratian egindako elkarriketa entzungo duzu. Hauek ere lehengo puntu bertsuen inguruan arituko dira. Adi egon, eta jaso ezazu lehendik daukazun informazioa osatzeko baliagarri zaizuna....

3

Eta zuek zer iritzi duzue gai hau dela eta? Gehiegi estutzen ote ditugu geure seme-alabak? Hori guztia izango dugu hizpide azken ataza honetan egingo duzuen eztabaidan.

- Iritzia ematerakoan erabili ohi diren hainbat baliabideri begiratu bat emango diegu. Iritzia emateko tarte luze samarra bada, ideiak lotu egin ohi ditugu; bestela, entzuleak ez du ulertzen adibide bat jartzen ari garen, arrazoi bat hobeto adierazten edo arrazoi berri bat ematen dihardugun.

Ideiak antolatzeko eta lotzeko testu-antolatzaileak erabili ohi ditugu. Antolatzaile horiek hainbat funtzio betetzen dituzte. Guk lau funtzio ekarri ditugu hona:

1. Argudioak edo arrazoiak ordenatu

2. Adibideak eman

3. Esandakoa beste modu batera adierazi

4. Zerbait erantsi edo arrazoiak gehitu

- Erreparatu ondorengo laukietan dauden antolatzaileei. Lau multzotan pilatu ditugu. Adieraz ezazu, gurutze bat jarritz, multzo bakoitza goiko lau funtzioetatik zeini dagokion.

1 2 3 4

Adibidez
Esate baterako, esaterako
Adibide bat jarriko dizut
Esango dizut zer gertatzen den
...

1 2 3 4

Esan nahi dudana da...
Espelikatuko dizut...
Hau da...
Honekin zera esan nahi dut...
Hobeto / bestela esanda...
Alegia

1 2 3 4

Eta beste gauza bat,...
Ahaztu baino lehen...
Beste zerbait esan nahi nuke...
Eta ez hori bakarrik...
Are gehiago...
(Eta) gainera
Honetaz / horretaz aparte...
Baïta ere...

1 2 3 4

Lehenengo / lehendabizi
Bigarren
Zenbakiak: bat, bi, hiru...
Batetik..., bestetik...
Alde batetik...
Beste aldetik / bestalde...
(Eta) azkenik...

- Azter itzazue, binaka jarrita, irakasleak emango dizkizun transkripzioak. Horrelako testu-antolatzailerik topatuz gero, azpimarratu eta jaso.

- Zure iritzia jakin nahi genuke kirol-heziketan neska-mutikoek jasaten duten gehiegizko presioari buruz. Lehendabizi, emaiazu begiratu bat jarraian duzun zerrendari, eta, gero egin ezazu zure aukera. Aukeraren ondoan jarri ezazu argudioren bat edo beste, gero horren alde egin ahal izateko.

	Ados nago / ez nago ados	Arrazoiak
1. Lehia beharrezkoa da, baina ez da heburua, bidea baizik.		
2. Neska-mutikoen arteko lehia baztertu egin beharko litzateke erabat kirolean.		
3. Gurasoek beren espektatibak proiektatu eta gehiegizko presioa eragiten diete seme-alabei.		
4. Ingelesa, interneta, judoa... hamaika ikastarotan apuntatzen ditugu seme-alabak, eta ez diegu bizitzen irakasten.		
5. Erantzukizuna ez da gurasoena, baizik eta irakasleena, entrenatzaileena, eta, azken batean, hezitzaileena.		
6. Gurasoak ez gaude prestatuta kirolean eta horrelakoetan geure seme-alabak behar bezala hezteko.		
7. Seme-alabak txiki-txikitatik kirolen batean jo eta ke hastea da onena, goi-mailako kirolariak aterako badira.		
8. Heziketa fisikoa eta psikologikoa, biak uztartu behar dira.		
9. Neska-mutikoen entrenatzaileek soinketa-ikasketak egindakoak izan beharko lukete.		

- Hirunaka bilduta, iritzia ematen jardungo duzue orain. Eutsi gogotik zure arrazoiei! Geroxeago, ikaskideon jarduna aztertu beharko duzue. Erne, beraz, erabiltzen dituzten testu-antolatzaileei.

GURASOEN ZALETASUNAK NOLAKO, SEME-ALABENAK HALAKO

Askotan seme-alabek gurasoen antz handia izaten dute, nahiz eta beti ez den hala gertatzen. Itxuran eta nortasunean ez ezik, zaletasunetan ere nabarmendu ohi dira antzekotasun horiek. Gurasoek zinea, musika, irakurtzea gogokoa badute, seme-alabek ere, seguru asko zaletasun horiek bereganatuko dituzte. Horixe jakin nahi dugu orain; hain zuzen, zuen seme-alabek ere zuenak bezalako zaletasunak ote dituzten gogoko.

1

- Ezagutzen al duzue bere zaletasuna seme-alabei pasa dien pertsonaren bat (ezagunen bat edo ospetsuren bat)?

ZEIN	ZALETASUNA

- Hirunaka jarrita, hitz egin horretaz, eta jaso izen gehiago.

- Oraintxe bideoan erreportaia bat ikusiko duzu, Hernaniko "Mendiriz mendi" elkartekoek Ernio mendira antolatutako irteera bat. Bertan gurasoak eta seme-alabak ikusiko dituzu mendian gora gogotsu. Zuk bideoa adi ikusi, eta hainbat galderari erantzun beharko diezu:

Zer diote neska-mutikoek?	
Zer diote gurasoek?	
Zer daramate bizkar-zorroan?	
Zer esaten diete seme-alabei ea zenbat falta den galdezka hasten direnean?	
Zer adinetakoak izaten dira honelako irteeretara joaten diren neska-mutikoak?	

- Zein dira zuen zaletasunak? Eta zuen seme-alabenak?:

Gurasoen zaletasunak		Seme-alabenak		
amarenak	aitarenak			

- Saiatu al zarete zeuen seme-alabei zuen zaletasunak transmititzen? Zein? Nola? Arrakastarik izan al duzue? Zer egin izan duzue horretarako? Nola hartu izan dute zuen seme-alabek ahalegin hori? Hirunaka jarrita, hitz egin pixka batean?

2

- Laster artikulua bat irakurriko duzue, "Seme-alabekin kirola egiteak familia barneko harremana laguntzen hobetzen du" izenekoa. Baina, zertarako balio du seme-alabekin kirola egiteak? Zertan lagun dezake? Hirunaka jarrita, egizue zerrenda bat eta jaso seme-alabekin kirola egiteak ekar ditzakeen onurak.

- Familia barneko harremana hobetzen lagundu**

-
-
-

- Artikulu irakurri, bertan, besteak beste, seme-alabekin kirola egiteak dakartzan onurak aipatzen dira. Arretaz irakurri, eta jaso itzazu zuek lehendik zerrendatu ez dituzuenak.

Seme-alabekin kirola egiteak familia barneko harremana hobetzen laguntzen du

Acción Familiar elkarteak senitartean kirola egiteko jaialdia antolatu du 20rako Bilbon Seme-alabekin kirola egin eta jolastea osasuntsua da, bai fisikoki, bai familia barruko komunikazioa eta harremana hobetzeko. Hala uste du, behintzat, Bizkaiko Acción Familiar elkarteak eta, hori dela eta, sentsibilizazio kanpaina jarriko du martxan, hilaren 15a Nazioarteko Familia Eguna delako. "Mugi zaitez familiarekin" lelopean maiatzaren 20an Bilboko Doña Casilda parkean egingo den kirol-jaialdia izango da sentsibilizazio-kanpaina horren ekimen nagusia.

Aitziber LASKIBAR | BILBO

"Ni ere ume bihurria izan nintzen, eta sarritan izaten nituen gurasoekin tira-birak; haserretu, eta egunetan hitzik egin gabe egoten nintzen. Hala ere, astebururo joaten nintzen aitarekin palan jolastera, eta horrek gure arteko harremana estutzeko balio izaten zuen, inoiz ez baikenion hutsik egiten hitzordu hari". Horrela azaldu zituen Joseba Etxebarria, Soin Hezkuntzarako Euskal Erakundeko zuzendariak kirola familian egitearekin lor daitezkeen komunikazio-onurak. Komunikazioa hobetzeko baliagarria da, hain zuzen, Luis Herrando, Bizkaiko Acción Familiar erakundeko lehendakariaren esanetan, senitartean kirola egitea; komunikazio horrek, gainera, guraso eta seme-alaben arteko harremana hobetzen eta estutzen du, haren hitzetan. Izan ere, senide elkartearen ustez, familiarean kirola egiteak hainbat aukera eskaintzen dizkie gurasoei zein seme-alabei. Gurasoei dagokienez, haurrak hobeto ezagutzeko ahalbidea ematen du, balio jakin batzuk erakusteko aukera eta guraso eta seme-alaben artean bestelako harreman bat izatekoa, laguntasuna sendotzeko baliabide egokia baita. Haurrei, bestalde, gurasoez ezagutzen ez dituzten alde berriak ezagutzeko aukera ematen die, haien trebetasunak gurasoei erakusteko, ohitura eta jarrera osasuntsu baten aldeko zaletasuna hartzekoa eta gurasoengandik hurbilago sentitzeko. Horregatik guztiagatik, Acción Familiar elkarteak sentsibilizazio-kanpaina bat jarriko du abian maiatzaren 15etik 21era bitartean, 15a Familiaren Nazioarteko Eguna dela aitzakiatzat harturik. 110.000 eskuorritik gora banatuko dituzte horretarako eskoletan, guraso-elkarteen, ikastola- zein eskola-elkarteen eta familia-taldean laguntzaz. Hamar gomendio ematen ditu eskuorriak kirolaren ikuspegi honekin loturik: kirola familian egiteko ohitura sortzea, zaletasunak elkarbanatzea, kirola komunikazioa sendotzeko erabiltzea, seme-alabei protagonismoa ematea, beren burua zein besteak errespetatzen erakustea, aisiari eta ahaleginari irabazteari baino garrantzi gehiago ematea, jokoan sormena eta elkarlana susta-tzea, denbora libre baliatzea eta familia-bizitzaren kalitatea eta osasuna bultzatzea. Maiatzaren 20a izango da kanpainaren egun nagusia, goiz osoan zehar kirol-jaialdia egingo baita Bilboko Doña Casilda parkean. Jaialdi horretan, familiarean egiteko joko-sorta, sokatira,

zaku-lasterketa eta antzeko kirol-joko ugari egongo dira. Hainbat kirolari ospetsu ere izango dira bertan, kanpainari sostengua eman eta autografoak sinatzen.

Hilaren 21ean, "Kirol hezitzailea, guraso kirolariak" izeneko mahai-inguruak emango dio amaiera kanpainari.

- Jarraian dituzue, artikuluan esan bezala, kanpaina horretako esku-orriak ematen dituen hamar gomendioak. Zuk lau gomendiorik garrantzitsuenak azpimarratu.

- 1. kirola familian egiteko ohitura sortzea**
- 2. zaletasunak elkarbanatzea**
- 3. kirola komunikazioa sendotzeko erabiltzea**
- 4. seme-alabei protagonismoa ematea**
- 5. beren burua zein besteak errespetatzen erakustea**
- 6. aisiari eta ahaleginari irabazteari baino garrantzi gehiago ematea**
- 7. jokoan sormena eta elkarlana sustatzea**
- 8. denbora librea baliatzea**
- 9. familia-bizitzaren kalitatea**
- 10. osasuna bultzatzea**

- Hirunaka jarrita, alderatu eta arrazoitu egindako aukera horiek.

AUTOEBALUAZIO-ORRIA

1. ATAZA: Jolasean

1. Ez dut arazorik izan ludotekako arduradunaren esanak ongi ulertu eta jasotzeko.
2. Gustura gelditu naiz neure txikitako jolasen berri eman dudanean.
3. Orain badakit zer alde dagoen jokatu/jolastu aditzen artean. Gainera, badakit nola erabiltzen diren eta zer deklinabide-marka eskatzen dituzten:

2. ATAZA: Negar batean

1. Inolako arazorik gabe alderatu ditut atera ditudan ondorioak, A. Furundarena, M. Egues eta A. Elkorori egindako elkarriketan.
2. Gustura gelditu naiz, negarra dela eta, neure eta neure seme-alaben ohituren berri eman dudanean.
3. Negarraren inguruko esamolde eta atsotitz ugari ikasi ditut; adibidez:

4. Ongi moldatu naiz testu txikia berriz idatzi behar izan dudanean.
5. Bazterkeria dela eta, gustura gelditu naiz neuk bizi izandako esperientzien berri eman dudanean.
6. Ez dut inolako arazorik izan idazleen esanak ulertu eta jasotzeko.

3. ATAZA: Guraso aztoratuak

1. Ondo azaldu dut neure iritzia kirol-heziketari buruzko eta neurrigabeko lehiari buruzko eztabaidan. Gustura gelditu naiz, gainera, eztabaidan izan dudanean parte-hartzearekin.
2. Ez dut arazorik izan artikulua irakurri, ulertu eta ideia nagusiak jasotzeko. Ezta horren berri emateko ere.
3. Ongi ulertu ditut bi adituek, kirol-heziketa dela eta, eman dituzten iritzia.
4. Orain gauza naiz esateko hainbat testu-antolatzaile ongi erabili diren ala ez. Gainera, horietako batzuk ikasi ditut, esaterako:

HABE

Helduen Alfabetatze eta Berreuskalduntzerako Erakundea

Eusko Jaurlaritzako erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del Gobierno Vasco

Hernaniko udal-euskatagia

ISBN 84-95827-13-1

9 788495 827135